РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ
А К А Д Е М И Я

Р Е Ц Е Н З И Я

на дипломна работа
за получаване на образователно-квалификационна степен „Магистър”
по специалността **„**Стратегическо ръководство и управление на сигурността
и обществения ред”

Тема на дипломната работа: „Граничен контрол на въздушните граници след присъединяването на България към Шенген“

Автор на дипломната работа: фак. № МСРСТ6959
Научен ръководител: проф. д-р Иван Лолев
Рецензент: ст.преподавател Ася Николова

Представената за рецензиране дипломна работа се състои от увод, три глави, заключение, използвани източници и приложение (анкетна карта от извършено от дипломанта емпирично изследване), развити на 74 страници.

В техническо отношение дипломната работа отговаря на изискванията и покрива критериите за обем на такъв тип научна разработка, съгласно чл. 38, ал. 1 от Правилника за организация на учебната дейност на АМВР. Уводът съдържа обичайните за магистърска теза реквизити: актуалност, обект, предмет, цел на изследването, задачи и методология. В него авторът е представил проблема, върху който се е фокусирал, и е обосновал актуалността на изследването. Методологията предвижда проучване и анализ на нормативни документи, съдебна практика и др.

Глава първа е озаглавена „Правна регламентация и теоретични основи на граничния контрол” и е с обем от 22 страници. В тази част от разработката авторът е разгледал някои от основните европейски правни актове, имащи отношение към изследвания проблем. Прави впечатление обаче, че не са изведени основните понятия, касаещи граничния контрол, а също така липсва и специфичната терминология. Положително е, че авторът е отделил сериозно внимание на информационните системи на ЕС за осигуряване на ефективен граничен контрол и европейско интегрирано управление.

Глава втора е озаглавена „Граничен контрол на въздушните граници в България“ и е с обем от 20 страници. В нея са разгледани правни актове от националното законодателство, тристепенната система на управление – Главна дирекция „Гранична

полиция“ (ГДГП), Регионална дирекция „Гранична полиция“ (РДГП) и Граничните полицейски управления (ГПУ), както и структурата, основните задачи и дейности на РДГП – Аерогари и включените в състава ѝ ГПУ и ГКПП. В раздел 2.2 са описани техническите средства и информационните масиви (АИС „Граничен контрол“, ШИС, Интерпол, както и API/PNR – системите за обработка на предварителни данни и резервационни данни на пътниците). В раздел 2.4 са анализирани европейските системи за граничен контрол а автоматизирания граничен контрол и др.

Бележки към Глава втора:

- На стр. 9 в текста се посочва, че паспортът на гражданин на трета страна трябва да е "валиден най-малко шест месеца след предвидената дата на напускане на ЕС". Според Шенгенския граничен кодекс (член 6) изискването е документът да бъде валиден най-малко три месеца след планираната дата на отпътуване. В случая неправилно се цитират условията, посочени в Регламент (ЕС) 2016/399 на ЕП и на Съвета от 9 март 2016 г. относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Шенгенски граничен кодекс).
- На места се наблюдава повторение на информацията. Пример за това са данните за Ирландия – фактът, че тя е извън Шенген и прилага собствени правила, се повтаря почти идентично в третия и в четвъртия параграф, което води до тавтология. (10-11)
- На стр. 31 авторът пише: „Главна дирекция „Гранична полиция“ (ГДГП) е специализирана охранителна и оперативно-издирвателна структура на МВР, на която е възложено осъществяването на граничен контрол, опазване на държавната граница и противодействие на трансграничната престъпност“. Съгласно разпоредбите на чл. 39, ал. 3 от ЗМВР, ГДГП е национална специализирана структура за осъществяване на дейностите по чл. 6, ал. 1, т. 1–3, 6–9 в граничната зона, в зоните на граничните контролно-пропускателни пунктове, международните летища и пристанища, във вътрешните морски води, териториалното море, прилежащата зона, континенталния шелф, българската част на река Дунав и другите гранични реки и водоеми. Дипломантът е използвал частично остарялата дефиниция на чл. 52б от ЗМВР от 2006 г.
- Не съм съгласна с написаното от автора на стр. 33, че „По вътрешните граници при влизане в Република България също се извършват системни проверки...“. Първо, най-вероятно дипломантът има предвид „систематични“, а не „системни“. Второ, след 31 март 2024 г. по въздушните и морските шенгенски граници са премахнати граничните проверки на лицата, пътуващи с полети от и до държави членки на Шенген. Гранични проверки се извършват само на полети от/до държави извън Шенгенското пространство. Необходимо е ясно да се разграничават правилата за полети в Шенген (вътрешни) и извън Шенген (външни). И на последно място след пълноправното присъединяване на Република България, се премахват и проверките и на вътрешните сухопътни граници.

Глава трета е озаглавена „Практически анализ и предизвикателства“ и е с обем от 11 страници. В нея авторът е разгледал поредица от авиационни инциденти и произшествия, които обаче изместват фокуса от граничния контрол и го насочват към

авиационната сигурност и сигурността на международните летища. Трета точка на глава трета е озаглавена „Сравнение с други страни членки“, като тук дипломантът прави по-скоро отделни заключения за сметка на задълбочения анализ. Точка 3.5 пък представлява емпирично изследване на нагласите на служители от ГКПП Летище Бургас, след присъединяването на Република България в Шенген.

Инструментариумът е съобразен с целите на проучването и включва анкетна карта от 13 въпроса (приложена в приложение на магистърската теза).

Заключението се състои от изводи и препоръки, изведени въз основа на анализа на поставените хипотези.

Положителни страни :

- Техническото оформление отговаря на изискванията, като не са констатирани сериозни технически, правописни и пунктуационни грешки.

- Авторът не се позовава само на правни актове, но е използвал и значителен обем научна литература по изследваната тематика, в това число монографии, доклади, статии и публикации на преподаватели от АМВР.

- Всички използвани и разгледани правни актове и документи, имащи пряко отношение към граничния контрол, са актуални и съобразени с техните изменения и допълнения.

- Цитиранията под линия са въведени коректно, включително и страниците на използваните ресурси.

- Емпиричното изследване притежава добра методологическа рамка и несъмнено е основното достойнство на магистърската теза и подчертава авторовото изследване, но основното му ограничение е малкият брой на включените респонденти. Ограниченият обем на извадката не позволява да се направят категорични и широко валидни изводи, като резултатите имат по-скоро ориентировъчен характер за изследваната съвкупност. Въпреки това, събраните данни очертават интересни тенденции, които могат да послужат за база за бъдещи, по-мащабни проучвания.

Получените резултати от анкетата са представени нагледно чрез графики, които визуализират данните, което улеснява възприемането на информацията и придава завършен вид на аналитичната част.

Бележки и препоръки:

- Не са изяснени и дефинирани изчерпателно основните понятия, касаещи граничния контрол.

- В трета глава се наблюдава сериозно концептуално объркване – авторът масово смесва понятията за „граничен/паспортен контрол“ (сигурност на границите) с „безопасност на полетите“. На места фокусът е изместен изцяло към авиационната сигурност. Вместо фокусът да е върху случаи, относими към граничния контрол (обвързани с конкретни индикатори като нелегална миграция, брой на задържаните лица, установени случаи на използване на неистински или преотстъпени документи), вниманието е насочено към авиационни инциденти. На национално ниво ГДГВА е компетентният орган, който извършва действия по отношение на авиационната сигурност на полетите от Република България.

Използваната литература и правни актове в библиографията не са систематизирани, а са описани хаотично, като липсва йерархичност (стр. 69–71). По-прегледно би било източниците да бъдат подредени съобразно утвърдените научни изисквания: международни актове, национални нормативни актове, научна литература (монографии, учебници, статии) и интернет източници.

В изпълнение на чл. 42, ал. 2 от Правилника за организацията на учебната дейност на дипломната работа е извършена проверка със софтуерен продукт използван в АМВР за установяване на съвпадения за плагиатство. Установени са посочените в приложените доклади съвпадения (Приложение 1 и 2). След извършен подробен преглед на тези съвпадения следва да отбележа, че те са резултат от съхраняващата се в база данни магистърска теза със същото заглавие на същият автор, която беше представена за рецензиране през изминалата учебна година, и за която има изготвена отрицателна рецензия от 26.02.2025 г. със становище да не бъде допусната до защита. Настоящата дипломна работа е редактирана и представена в срок за рецензия.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 42, ал. 3, т. 1 от Правилника за организацията на учебната дейност в АМВР, позволявам си да предложа на уважаемата държавна изпитна комисия да допусне до защита дипломна работа на тема: „Граничен контрол на въздушните граници след присъединяването на България към Шенген“ на фак. № МСРСТ6959 и да я оцени в зависимост от представянето на дипломанта.

ПРИЛОЖЕНИЕ: 1. Кратък доклад - 1.pdf файл (за държавната изпитна комисия);
2. Пълен доклад - 1.pdf файл (за държавната изпитна комисия);

кратък доклад

пълен доклад

30.09.2026 г. Рецензент:

гр. София (ст.преподавател Ася Николова)